

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (seitsemäs jaosto)

6 päivänä heinäkuuta 2017*¹

Muutoksenhaku — Kilpailu — Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt — Kaasueristeisiä kytkinlaitteita koskevien hankkeiden markkinat — Euroopan komission sen jälkeen, kun unionin yleinen tuomioistuin kumosi alkuperäisen päätöksen osittain, antama uusi päätös — Sakkojen muuttaminen — Puolustautumisoikeudet — Uuden väitetiedoksiannon antamatta jättäminen — Yhdenvertainen kohtelu — Yhteisyritys — Sakon laskentapohjan laskeminen — Kilpailusääntöjen rikkomiseen myötävaikuttamisen aste — Oikeusvoima

Asiassa C-180/16 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 29.3.2016,

Toshiba Corp., kotipaikka Tokio (Japani), edustajinaan J. F. MacLennan, solicitor, S. Sakellariou, dikigoros, A. Schulz, Rechtsanwalt, ja J. Jourdan, avocat,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan komissio, asiamiehenään N. Khan,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (seitsemäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Prechal (esittelevä tuomari) sekä tuomarit A. Rosas ja C. Toader,

julkisasiamies: E. Tanchev,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.4.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

1 — Tämän tuomion 81–84 kohtaan on tehty kielellisiä muutoksia sen ensimmäisen julkaisemisen jälkeen.

tuomion

- 1 Toshiba Corp. vaatii valituksellaan unionin yleisen tuomioistuimen 19.1.2016 antaman tuomion Toshiba v. komissio (T-404/12, EU:T:2016:18; jäljempänä valituksenalainen tuomio) kumoamista siltä osin kuin siinä hylättiin sen kanne, jolla vaadittiin kumoamaan [EY] 81 artiklan (josta on tullut SEUT 101 artikla) ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 24.1.2007 tehdyn komission päätöksen K(2006) 6762 lopullinen muuttamisesta siltä osin kuin päätös oli osoitettu Mitsubishi Electric Corporationille ja Toshiba Corporationille 27.6.2012 annettu komission päätös C(2012) 4381 (asia COMP/39.966 – Kaasueristeiset kytkinlaitteet – Sakot) (jäljempänä riidanalainen päätös).

Asian tausta ja riidanalainen päätös

- 2 Asian tausta esitellään valituksenalaisen tuomion 1–20 kohdassa seuraavalla tavalla:
 - ”1 [Toshiba] on japanilainen yhtiö, jolla on toimintaa eri toimialoilla, muun muassa kaasueristeisten kytkinlaitteiden alalla. Lokakuun 2002 ja huhtikuun 2005 välisenä aikana sen toiminnasta kaasueristeisten kytkinlaitteiden alalla vastasi sen Mitsubishi Electric Corp:n (jäljempänä [Mitsubishi]) kanssa puoliksi omistama yhteisyritys TM T&D Corp., joka purettiin vuonna 2005.
 - 2 Euroopan yhteisöjen komissio teki 24.1.2007 päätöksen K(2006) 6762 lopullinen [EY] 81 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia COMP/F/38.899 – Kaasueristeiset kytkinlaitteet) (jäljempänä vuoden 2007 päätös).
 - 3 Komissio totesi vuoden 2007 päätöksessä, että kaasueristeisten kytkinlaitteiden Euroopan talousalueen (ETA) markkinoilla oli syyllistytty yhtenä kokonaisuutena pidettävään ja jatkettuun EY 81 artiklan ja Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen 53 artiklan rikkomiseen 15.4.1988 ja 11.5.2004 välisenä aikana, ja velvoitti mainitun päätöksen adressaatit, jotka olivat eurooppalaisia ja japanilaisia kaasueristeisten kytkinlaitteiden tuottajia, maksamaan sakot – –
 - 4 Vuoden 2007 päätöksessä tarkoitettu kilpailusääntöjen rikkominen käsitti kolme keskeistä osaa:
 - Wienissä 15.4.1988 allekirjoitettu sopimus (jäljempänä kiintiösopimus), jolla sovittiin maailma[n]laajuisesta kaasueristeisiä kytkinlaitteita koskevien hankkeiden jakamisesta sovittujen sääntöjen mukaisesti arvioituja historiallisia markkinaosuuksia ilmentävien kiintiöiden säilyttämiseksi; sopimus, jota sovellettiin koko maailmassa, pois luettuina Yhdysvallat, Kanada, Japani ja 17 Länsi-Euroopan maata, perustui japanilaisille tuottajille tarkoitettuun ’Japanin yhteiskiintiöön’ ja eurooppalaisille tuottajille tarkoitettuun ’Euroopan yhteiskiintiöön’
 - rinnakkainen järjestely (jäljempänä yhteistoimintajärjestely), jonka perusteella yhtäältä kaasueristeisiä kytkinlaitteita koskevat hankkeet Japanissa varattiin kartellin japanilaisille jäsenille ja hankkeet kartellin eurooppalaisten jäsenten kotimaissa sen eurooppalaisille jäsenille ja toisaalta kaasueristeisiä kytkinlaitteita koskevat hankkeet muissa Euroopan maissa varattiin myös Euroopan ryhmälle siten, että japanilaiset tuottajat sitoutuivat olemaan tekemättä tarjouksia Eurooppaan sijoittuvissa hankkeissa; vastineena kyseisestä sitoumuksesta tällaisista hankkeista kuitenkin ilmoitettiin Japanin ryhmälle ja hankkeet luettiin kiintiösopimuksen mukaiseen ’Euroopan yhteiskiintiöön’
 - Euroopan ryhmän tuottajien Wienissä 15.4.1988 allekirjoittama sopimus nimeltään ’E-Group Operation Agreement for GQ-Agreement’ (jäljempänä Euroopan kiintiösopimus), jolla jaettiin edelleen kiintiösopimuksen nojalla mainitulle ryhmälle myönnettyt kaasueristeisiä kytkinlaitteita koskevat hankkeet.

- 5 Komissio totesi vuoden 2007 päätöksen 1 artiklassa, että [Toshiba] oli osallistunut kilpailusääntöjen rikkomiseen 15.4.1988–11.5.2004.
- 6 [Toshiballe] määrättiin vuoden 2007 päätöksen 1 artiklassa todetusta kilpailusääntöjen rikkomisesta kyseisen päätöksen 2 artiklassa 90 900 000 euron suuruinen sakko, josta sen oli maksettava TM T&D:n syyksi luettua rikkomista vastaava määrä eli 4 650 000 euroa yhteisvastuullisesti [Mitsubishin] kanssa.
- 7 [Toshiba] nosti 18.4.2007 kanteen vuoden 2007 päätöksestä.
- 8 Unionin yleinen tuomioistuin yhtäältä hylkäsi 12.7.2011 antamallaan tuomiolla Toshiba v. komissio (T-113/07, Kok., EU:T:2011:343) [Toshiban] kanteen siltä osin kuin sillä vaadittiin vuoden 2007 päätöksen 1 artiklan kumoamista. Toisaalta se kumosi vuoden 2007 päätöksen 2 artiklan h ja i alakohdan siltä osin kuin ne koskivat [Toshibaa] perusteenaan se, että komissio oli loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, koska se oli valinnut sakkojen määrän laskennassa sovellettavaksi viitevuodeksi [Toshiban] osalta eri vuoden kuin muiden kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden eurooppalaisyhtiöiden osalta.
- 9 [Toshiba] teki 23.9.2011 unionin tuomioistuimelle valituksen [12.7.2011 annetusta tuomiosta Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343)].
- 10 Komissio lähetti 15.2.2012 [Toshiballe] asiaseikkoja koskevan kirjeen, jossa se ilmoitti aikovansa tehdä uuden päätöksen [Toshiballe] määrättävästä sakosta. Komissio esitteli seikat, joita se piti merkityksellisinä kyseisen sakon määrän laskemisessa, kun otetaan huomioon [12.7.2011 annettu tuomio Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343)].
- 11 [Toshiba] esitti 7. ja 23.3.2012 huomautuksensa tosiseikkoja koskevasta kirjeestä.
- 12 [Toshiban] edustajien ja komission asiaa hoitamaan nimetyn ryhmän välillä pidettiin kokous 12.6.2012.
- 13 Vuoden 2007 päätöksen 2 artiklaa muutettiin [riidanalaisella päätöksellä] lisäämällä siihen uudet alakohdat h ja i. Uudessa h alakohdassa [Toshiba] määrättiin maksamaan [Mitsubishin] kanssa yhteisvastuullisesti 4 650 000 euron sakko. Mainitussa i alakohdassa [Toshiballe] määrättiin 56 793 000 euron sakko ainoana vastuullisena.
- 14 Unionin yleisen tuomioistuimen [12.7.2011 antamassa tuomiossa Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343)] todetun syrjivän kohtelun poistamiseksi komissio tukeutui riidanalaisessa päätöksessä kaasueristeisten kytkinlaitteiden kokonaisliikevaihtoihin vuonna 2003. Koska [Toshiban] ja [Mitsubishin] kaasueristeisiin kytkinlaitteisiin liittyviä toimintoja harjoitti kyseisen vuoden aikana TM T&D, komissio otti huomioon sen vuoden 2003 liikevaihdon (riidanalaisen päätöksen 59 ja 60 perustelukappale).
- 15 Ensimmäiseksi komissio laski kartellin eri osallistujien myötävaikutusta ilmentävässä eriytetyssä käsittelyssä TM T&D:n vuoden 2003 markkinaosuuden kaasueristeisissä kytkinlaitteissa (15–20 prosenttia) ja sijoitti sen vuoden 2007 päätöksen 482–488 perustelukappaleessa tehdyn luokittelun mukaiseen toiseen luokkaan. Tämän seurauksena TM T&D:n hypoteettiseksi sakon laskentapohjaksi tuli 31 000 000 euroa (riidanalaisen päätöksen 61 perustelukappale).
- 16 Toiseksi TM T&D:n sakon laskentapohja jaettiin sen ilmentämiseksi, että [Toshiban] ja [Mitsubishin] kyky myötävaikuttaa kilpailusääntöjen rikkomiseen poikkesi toisistaan TM T&D:n perustamista edeltäneenä aikana, sen osakkeenomistajien kesken niiden vuoden 2001, joka oli viimeinen TM T&D:n perustamista edeltänyt kokonainen vuosi, kaasueristeisten kytkinlaitteiden

myyntien suhteessa. Tämän seurauksena [Toshiban] sakon laskentapohjaksi vahvistettiin 10 863 199 euroa ja [Mitsubishin] sakon laskentapohjaksi 20 136 801 euroa (riidanalaisen päätöksen 62 ja 63 perustelukappale).

- 17 Kolmanneksi komissio sovelsi sakon varoittavan vaikutuksen varmistamiseksi [Toshibaan] varoittavan vaikutuksen kerrointa 2 sen vuoden 2005 liikevaihdon perusteella (riidanalaisen päätöksen 69–71 perustelukappale).
 - 18 Neljänneksi [Toshiban] sakon laskentapohjaa korotettiin 140 prosentilla TM T&D:n perustamista edeltäneen kilpailusääntöjen rikkomisen keston huomioon ottamiseksi (riidanalaisen päätöksen 73–76 perustelukappale).
 - 19 Viidenneksi [Toshiba] ja [Mitsubishi] määrättiin maksamaan yhteisvastuullisesti 15:ttä prosenttia TM T&D:n hypoteettisesta sakon laskentapohjasta vastannut määrä TM T&D:n toiminnan aikaisen kilpailusääntöjen rikkomisen keston huomioon ottamiseksi (riidanalaisen päätöksen 77 perustelukappale).
 - 20 Kuudenneksi yhteisvastuullisesti maksettavan sakon määrä kerrottiin vielä [Toshibaan] sovellettavalla varoittavan vaikutuksen kertoimella, ja tämän kertomisen seurauksena saatu yhteisvastuullisesti maksettavan sakon määrän ylittävä määrä määrättiin [Toshiban] yksin maksettavaksi (riidanalaisen päätöksen 78 perustelukappale).”
- 3 Unionin tuomioistuin muun muassa hylkäsi Toshiban unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antamasta tuomiosta Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) tekemän valituksen 19.12.2013 antamallaan tuomiolla Siemens ym. v. komissio (C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:866).

Menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

- 4 Toshiba nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 12.9.2012 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, jossa se vaati ensisijaisesti riidanalaisen päätöksen kumoamista ja toissijaisesti sille määrätyn sakon alentamista.
- 5 Toshiba vetosi kanteensa tueksi viiteen kanneperusteeseen, joista ensimmäinen koski hyvän hallinnon periaatteen ja suhteellisuusperiaatteen loukkaamista, toinen sen puolustautumisoikeuksien loukkaamista, kolmas yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista sakon laskentapohjan laskemisessa, neljäs perusteluvollisuuden laiminlyöntiä ja viides yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista siltä osin kuin kyse on Toshiban vastuun määrittämisestä suhteessa kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden eurooppalaisten yritysten vastuuseen.
- 6 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisella tuomiolla kyseisen kanteen.

Asianosaisten vaatimukset

- 7 Valituksellaan Toshiba vaatii, että unionin tuomioistuin
 - kumoaa valituksenalaisen tuomion
 - kumoaa riidanalaisen päätöksen tai alentaa Toshiballe määrätyn sakon määrää SEUT 261 artiklan nojalla tai palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta tämä ratkaisee asian unionin tuomioistuimen esittämien oikeudellisten perusteiden mukaisesti, ja joka tapauksessa

— velvoittaa komission korvaamaan sekä muutoksenhausta että asian käsittelystä ensimmäisessä oikeusasteessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

8 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin

— hylkää valituksen ja

— velvoittaa Toshibaa korvaamaan muutoksenhakumenettelystä aiheutuvat oikeudenkäyntikulut.

Valituksen tarkastelu

9 Toshiba vetoaa valituksensa tueksi kolmeen valitusperusteeseen, joista ensimmäinen koskee sen puolustautumisoikeuksien loukkaamista siitä syystä, ettei riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltänyt uusi väitetiedoksianto, toinen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista sakon laskentapohjan osalta ja kolmas yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista Toshibaa vastuun määrittämisessä suhteessa kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden eurooppalaisten yritysten vastuuseen.

Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee puolustautumisoikeuksien loukkaamista siitä syystä, ettei riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltänyt uusi väitetiedoksianto

Asianosaisten lausumat

10 Ensimmäisellä valitusperusteellaan Toshiba moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se hylkäsi valituksenalaisen tuomion 34–47 kohdassa toisen kanneperusteen ensimmäisen osan, jolla Toshiba väitti, että komission olisi pitänyt unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antaman tuomion Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) seurauksena lähettää sille uusi väitetiedoksianto ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä ja että lähettämällä ainoastaan tosiseikkoja koskevan kirjeen komissio loukkasi sen puolustautumisoikeuksia, erityisesti sen oikeutta tulla kuulluksi.

11 Toshibaa mielestä 20.4.2006 päivätty väitetiedoksianto (jäljempänä vuoden 2006 väitetiedoksianto) koskee ainoastaan vuoden 2007 päätöstä. Toshibaa mukaan unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen virheellisesti valituksenalaisen tuomion 42 kohdassa, että koska riidanalaisella päätöksellä muutetaan vuoden 2007 päätöstä, sen tekemistä edeltänyt menettely ”oli jatketta vuoden 2007 päätöksen tekemistä edeltäneelle menettelylle”.

12 Kuten unionin yleinen tuomioistuin katsoi perustellusti valituksenalaisen tuomion 74 kohdassa lisäsakon määräämisen osalta, komissiolla oli erityisesti velvollisuus toimittaa Toshibaalle lisätietoja siitä, millä tavalla se aikoo toteuttaa aikomuksensa varmistaa sakon varoittava vaikutus, jotta Toshiba voisi esittää tehokkaasti näkemyksensä tästä. Tällainen toteamus ei Toshibaa mielestä sovi yhteen sen samassa valituksenalaisen tuomion kohdassa esitetyn toteamuksen kanssa, jonka mukaan komission ei tarvinnut lähettää sille uutta väitetiedoksiannoa, josta kyseiset tiedot ilmenevät.

13 Toshiba väittää, että koska tosiseikkoja koskevalla kirjeellä ei ole erityistä asemaa – kuten unionin yleinen tuomioistuin mainitsee valituksenalaisen tuomion 75 kohdassa – ja koska väitetiedoksianto on ainoa unionin kilpailuoikeuden mukainen menettelykeino sitä varten, että tarpeelliset tiedot toimitetaan sille siten, että komissio takaa sille mahdollisuuden tulla kuulluksi, sen kuulluksi tulemistakin koskevan oikeuden takaaminen sakon, jonka komissio aikoi sille määrätä, laskemistavan osalta olisi edellyttänyt nyt käsiteltävässä asiassa uuden väitetiedoksiannon lähettämistä.

- 14 Komissio vastaa tähän, että jos ensimmäisen valitusperusteen on ymmärrettävä merkitsevän sitä, että sakko voidaan määrätä vain uuden menettelyn – johon kuuluu kaikki kilpailusääntöjen rikkomisen osoittavat tosiseikat sisältävän väitetiedoksiannon lähettäminen – jälkeen, valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska väitettä ei esitetty unionin yleisessä tuomioistuimessa.
- 15 Komission mukaan kyseinen valitusperuste on joka tapauksessa ilmeisen perusteeton.
- 16 Ensinnäkin se katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi valituksenalaisen tuomion 42 kohdassa perustellusti, että riidanalaisen päätöksen tekemistä edeltänyt menettely oli jatketta vuoden 2007 päätöksen tekemistä edeltäneelle menettelylle. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätös on nimittäin lainvastainen vasta siitä lähtien, kun lainvastaisuus tapahtuu.
- 17 Sitten se mainitsee, että vaikka komissio nyt käsiteltävässä asiassa lähetti tosiseikkoja koskevan kirjeen ennen riidanalaisen päätöksen tekemistä, sillä ei olisi ollut tähän velvollisuutta, koska vuoden 2006 väitetiedoksianto täytti jo unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä asetetun vaatimuksen, jonka mukaan yrityksille on ennen päätöksen tekemistä ilmoitettava komission aiikeesta määrätä sakko.
- 18 Valituksenalaisen tuomion 74 kohdassa on komission mukaan oikeudellinen virhe. Oikeuskäytäntö, johon unionin yleinen tuomioistuin tukeutui, koskee nimittäin komission mukaan ainoastaan edellytystä, jonka mukaan tutkittavalla yrityksellä on oltava hallinnollisen menettelyn aikana mahdollisuus esittää tehokkaasti näkemyksensä esitettyjen tosiseikkojen ja olosuhteiden todenmukaisuudesta ja merkityksestä sekä komission EUT-sopimuksen kilpailuoikeutta koskevien määräysten rikkomista koskevan väitteensä tueksi esittämistä asiakirjoista. Kyseinen oikeuskäytäntö ei sen mukaan sitä vastoin koske tällaisen rikkomisen toteamisen jälkeen määrättävän sakon laskemista.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 19 Aluksi on hylättävä komission esittämä oikeudenkäyntiväite.
- 20 Koska Toshiba moittii ensimmäisellä valitusperusteellaan unionin yleistä tuomioistuinta olennaisilta osin siitä, että tämä hylkäsi sen väitteet, joiden mukaan komissio ei olisi voinut tehdä riidanalaista päätöstä osoittamatta sille ensin uutta väitetiedoksiantoa, ja väittää muun muassa, että toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoo, riidanalaiseen päätökseen johtanut menettely ei ollut jatketta vuoden 2007 päätökseen johtaneelle menettelylle, kyse ei näet selvästikään ole uudesta perusteesta.
- 21 Asiasisällön osalta on katsottava, että unionin yleinen tuomioistuin tukeutui perustellusti valituksenalaisen tuomion 40 ja 41 kohdassa unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä vahvistettuun periaatteeseen, jonka mukaan komissio täyttää velvoitteensa kunnioittaa yritysten oikeutta tulla kuulluksi silloin, kun se ilmoittaa väitetiedoksiannossa nimenomaisesti aikovansa tutkia, onko kyseessä oleville yrityksille määrättävä sakkoja, ja kun se ilmoittaa ne tärkeimmät tosiseikat ja oikeudelliset seikat, jotka voivat johtaa sakon määräämiseen, kuten oletetun rikkomisen vakavuuden ja keston sekä sen, että rikkomiseen on syyllistytty ”tahallaan tai tuottamuksesta”. Kyseisestä oikeuskäytännöstä ilmenee myös, ettei komission sitä vastoin tarvitse tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen, joihin se tukeutuu sakkojen määrän laskemiseksi, ilmoittamisen yhteydessä täsmentää tapaa, jolla se aikoo käyttää kutakin tällaista seikkaa sakon määrän määrittämisessä (ks. mm. tuomio 28.6.2005, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, 428 ja 437 kohta).
- 22 Unionin yleinen tuomioistuin katsoi myös perustellusti valituksenalaisen tuomion 42 kohdassa, että koska vuoden 2007 päätöksen tekemistä edelsi vuoden 2006 väitetiedoksianto ja koska riidanalaisessa päätöksessä mainittiin nimenomaisesti, että sillä muutetaan vuoden 2007 päätöstä, sen tekemistä edeltänyt menettely oli jatketta vuoden 2007 päätöksen tekemistä edeltäneelle menettelylle.

- 23 Unionin yleinen tuomioistuin saattoi oikeudellista virhettä tekemättä päätellä tästä samassa valituksenalaisen tuomion kohdassa, että siltä osin kuin vuoden 2006 väitetiedoksiannon sisältöä ei ole kyseenalaistettu 12.7.2011 annetussa tuomiossa Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343), se voidaan ottaa huomioon sen tutkimisessa, kunnioitettiin riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtaneessa menettelyssä Toshiba puolustautumisoikeuksia.
- 24 Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin toimen kumoaminen ei välttämättä vaikuta valmisteleviin toimiin, sillä kumotun toimen korvaamiseen tähtäävä menettely voidaan lähtökohtaisesti aloittaa uudelleen juuri siitä vaiheesta, jossa lainvastaisuus tapahtui. Toimen kumoaminen ei lähtökohtaisesti vaikuta niiden toimenpiteiden pätevyYTEEN, joilla kyseistä toimea valmisteltiin ja jotka edelsivät vaihetta, jonka todettiin olevan virheellinen. Jos todetaan, ettei kumoaminen vaikuta päätöksen tekemistä edeltäneiden hallintotoimien pätevyYTEEN, komissiolla ei ole pelkästään kumoamisen vuoksi velvollisuutta osoittaa kyseisille yrityksille uutta väitetiedoksiantoa (ks. vastaavasti tuomio 15.10.2002, Limburgse Vinyl Maatschappij ym. v. komissio, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ja C-254/99 P, EU:C:2002:582, 73–75, 80 ja 81 kohta).
- 25 Lisäksi on mainittava, että sen jälkeen, kun unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 43 ja 44 kohdassa, että vuoden 2006 väitetiedoksianto sisälsi edellä 40 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä edellytetyt sakkojen määrän laskemiseen liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat, ja mainitun tuomion 45 ja 46 kohdassa, ettei unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antamassa tuomiossa Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) saatettu kyseenalaiseksi kyseisten tietojen todenperäisyyttä, merkitystä tai paikkansapitävyyttä – kaikki tosiseikkatoteamuksia, joita Toshiba ei sitä paitsi ole riitauttanut –, se päätteli tästä valituksenalaisen tuomion 47 kohdassa perustellusti, että mainittu unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antama tuomio ei ollut esteenä sille, että mainitut tiedot otetaan huomioon, kun tarkastellaan Toshiba puolustautumisoikeuksien kunnioittamista riidanalaisen päätöksen tekemiseen johtaneessa menettelyssä.
- 26 Lisäksi on niin, että koska unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antamassa tuomiossa Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) todettu virhe tapahtui silloin, kun vuoden 2007 päätös tehtiin, kyseisen päätöksen kumoaminen ei vaikuttanut sen valmistelutoimenpiteiden, jotka edelsivät vaihetta, jossa virhe tapahtui, pätevyYTEEN edellä 24 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä vahvistetun periaatteen mukaisesti.
- 27 On myös todettava, että unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 62 kohdassa vastauksena Toshiba väitteeseen, jonka mukaan todettu virhe koski vuoden 2007 päätöksen valmistelutoimenpiteiden pätevyYTEEN väistämättä vaikuttavaa aineellisoikeudellista virhettä, ettei Toshiba ollut täsmentänyt, miten unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antama tuomio Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) olisi aiheuttanut kyseisten valmistelutoimenpiteiden pätemättömyyden, ja lisäsi valituksenalaisen tuomion 63 kohdassa, että joka tapauksessa oli niin, etteivät unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antamassaan tuomiossa esittämät moitteet koskeneet valittajan kilpailusääntöjen rikkomiseen liittyvien tosiseikkojen toteamista tai oikeudellista arviointia eikä sakon määrän määrittämisessä huomioon otettavien tekijöiden yksilöimistä vaan ainoastaan yksityiskohtaisessa laskelmassa käytettyjen viitetietojen valintaa koskevia ratkaisuja ja siten seikkaa, jota ei tarvitse täsmentää väitetiedoksiannossa.
- 28 Tästä seuraa, että unionin yleinen tuomioistuin totesi itsenäisen tosiseikkoja ja selvitysaineistoa koskevan arviointivaltansa käyttämisen yhteydessä – eikä Toshiba vedonnut kyseisten seikkojen huomioon ottamiseen vääristyneellä tavalla –, että Toshiba ei ollut osoittanut, että vuoden 2007 päätöksen kumoaminen unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antamalla tuomiolla Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) vaikuttaisi vuoden 2006 väitetiedoksiannon pätevyYTEEN, ja että näin ei ollut siksi, ettei todettu virhe koskenut Toshibaa vastaan esitettyjä väitteitä eikä sen sakon määrän määrittämisen yhteydessä huomioon otettavia seikkoja.

- 29 Tätä toteamusta ei Toshiba väittämän vastaisesti voida saattaa kyseenalaiseksi sen valituksenalaisen tuomion 71 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenevän periaatteen perusteella, jonka osalta unionin yleinen tuomioistuin päätteli saman tuomion 74 kohdassa, että komission piti toimittaa väitetiedoksiannon lähettämisen jälkeen kyseiselle yritykselle lisätietoja siitä, millä tavalla se aikoo toteuttaa aikomuksensa varmistaa sakon varoittava vaikutus, jotta yritys voisi esittää tehokkaasti näkemyksensä tästä.
- 30 On näet todettava, ettei tällainen periaate ilmene unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 71 kohdassa mainitsemasta oikeuskäytännöstä, joka perustuu 7.1.2004 annetun tuomion Aalborg Portland ym. v. komissio (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P, EU:C:2004:6) 66 kohtaan, eikä myöskään muista unionin tuomioistuimen tuomioista, koska kyseisessä oikeuskäytännössä unionin tuomioistuin on ainoastaan muistuttanut periaatteesta, jonka mukaan asianomaiselle yritykselle on annettava hallinnollisessa menettelyssä mahdollisuus esittää tehokkaasti näkemyksensä esitettyjen tosiseikkojen ja olosuhteiden sekä komission perussopimuksen rikkomista koskevan väitteensä tueksi esittämien asiakirjojen todenperäisyydestä ja merkityksestä.
- 31 Vaikka valituksenalaisen tuomion 74 kohtaa rasittaa edellä mainitusta ilmenevällä tavalla oikeudellinen virhe, tällä ei ole vaikutusta valituksenalaisen tuomion pätevyyyteen, koska sen tuomiolauselman saa riittävästi tukea muista oikeudellisista perusteista (ks. vastaavasti mm. tuomio 29.3.2011, ThyssenKrupp Nirosta v. komissio, C-352/09 P, EU:C:2011:191, 136 kohta).
- 32 Kuten edellä olevista kohdista ilmenee, unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 40–65 kohdassa esittämänsä päättelyn päätteeksi perustellusti, että Toshiba puolustautumisoikeuksia ei loukattu, vaikka komissio ei lähettänyt sille uutta väitetiedoksiantoa.
- 33 Voidaan myös muistuttaa, että vaikka tietyissä tilanteissa – erityisesti jos komissio aikoo soveltaa sakkojen laskentaan uusia suuntaviivoja – voi olla toivottavaa, että komissio ilmoittaisi, miten se aikoo soveltaa rikkomisen vakavuutta ja kestoja koskevia pakottavia perusteita sakkojen määrän määrittämiseksi – kunhan tämä ei merkitse sitä, että se ennakoisi päätöstään epäasianmukaisella tavalla –, kuulluksi tulemista koskeva oikeus ei koske tällaisia sakkojen määrän määrittämismenettelyyn liittyviä seikkoja (tuomio 28.6.2005, Dansk Rørindustri ym. v. komissio, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ja C-213/02 P, EU:C:2005:408, 438 ja 439 kohta).
- 34 Vaikka komissio aikoi nyt käsiteltävässä asiassa tosiseikkoja koskevan kirjeen lähettämällä antaa Toshibaalle tietoa sen sakon määrittämismenettelyyn liittyvistä uusista seikoista, mitä komissio piti välttämättömänä sen jälkeen, kun vuoden 2007 päätös kumottiin osittain 12.7.2011 annetulla unionin yleisen tuomioistuimen tuomiolla Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343), ja vaikka on riidatonta, että Toshiba oli voinut ilmaista näkemyksensä kyseisistä seikoista sekä kirjallisesti että kokouksessa, kuten riidanalaisessa päätöksessä vahvistetaan, kyseiset seikat eivät luonteensa vuoksi edellyttäneet uutta väitetiedoksiantoa, kuten edellä 21 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee.
- 35 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäinen valitusperuste on hylättävä.

Toinen valitusperuste, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista sakon laskentapohjan määrittämisessä

Asianosaisten lausumat

- 36 Toshiba väittää toisella valitusperusteellaan, että unionin yleinen tuomioistuimien loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, koska se hylkäsi Toshibaan kolmannen kanneperusteen, jolla tämä esitti, että komission olisi pitänyt 12.7.2011 annetun tuomion Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) täytäntöönpanemiseksi laskea Toshibaalle määrättävä sakko TM T&D:n vuoden 2003 liikevaihdon eikä kyseiselle yritykselle määrättävän sakon laskentapohjan perusteella.
- 37 Toshiba muistuttaa väittäneensä komissiossa ja unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyissä menettelyissä yhtäältä, että sille määrätyn sakon laskentamenetelmä oli yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastainen, sillä se ei ilmentänyt Toshibaan omaa painoarvoa kilpailusääntöjen rikkomisessa ennen TM T&D:n perustamista, mitä unionin yleinen tuomioistuin edellytti 12.7.2011 antamansa tuomion Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) 290 kohdassa ja mikä vastaa eurooppalaisten yritysten osalta valittua lähestymistapaa. Toisaalta se esittää, että komission olisi pitänyt laskea sille määrättävän sakon laskentapohja sen vuoden 2003 liikevaihdon perusteella eli osoittamalla sille 35 prosentin osuus TM T&D:n vuoden 2003 liikevaihdosta.
- 38 Toshiba väittää, että valituksenalaisen tuomion 115 kohtaa rasittaa perustelujen puutteellisuus, koska se sinänsä riidaton seikka, ettei sille määrättyä sakkoa voitu laskea täysin samalla tavalla kuin eurooppalaisten yritysten sakkoja, ei voi selittää sitä, miltä osin Toshibaan ehdottama menetelmä olisi ollut vähemmän asianmukainen Toshibaan ja eurooppalaisten yritysten yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi kuin komission menetelmä.
- 39 Lisäksi Toshiba katsoo, ettei sillä sinänsä riidattomalla seikalla, jonka mukaan TM T&D oli osakkeenomistajistaan erillinen yhteisyritys, joka oli täysimääräisesti vastuussa kaasueristeisten kytkinlaitteiden tuotannosta ja myynnistä vuonna 2003, ja johon unionin yleinen tuomioistuin tukeutui valituksenalaisen tuomion 116, 117 ja 123–125 kohdassa Toshibaan ehdottaman sakonlaskentamenetelmän hylkäämiseksi, ole merkitystä tässä yhteydessä.
- 40 TM T&D:n sakon laskentapohjan käyttäminen kuvastaa Toshibaan mukaan ainoastaan TM T&D:n painoarvoa kilpailusääntöjen rikkomisessa, kuten riidanalaisen päätöksen 66 kohdassa ja valituksenalaisen tuomion 128 kohdassa todetaan, ja komissio saattoi käyttää sitä perustellusti yhteisyrityksen sakon laskennassa. Kyseinen määrä ei kuitenkaan Toshibaan mukaan kuvasta sen omaa painoarvoa yhteisyrityksen perustamista edeltäneenä aikana.
- 41 Sitä vastoin Toshibaan sakon laskentapohjan määrittäminen sen vuoden 2003 teoreettisen liikevaihdon – 35 prosenttia TM T&D:n vuoden 2003 liikevaihdosta – perusteella olisi sen itsensä mukaan ollut objektiivinen peruste, jonka avulla olisi otettu asianmukaisesti huomioon Toshibaan kilpailua rajoittavan menettelyn haitallisuus ennen TM T&D:n perustamista.
- 42 Kyseinen menetelmä olisi mahdollistanut sen, että Toshibaa kohdellaan sakkojen laskennassa samalla tavalla kuin eurooppalaisia tuottajia. Ensin olisi nimittäin laskettu Toshibaan oma liikevaihto. Sitten Toshiba olisi kyseisen liikevaihdon perusteella lasketun markkinaosuuden perusteella sijoitettu johonkin vuoden 2007 päätöksessä yksilöidyistä sakon laskentapohjaluokista eli tässä tapauksessa luokkaan, jossa laskentapohjaksi olisi määritetty 9 miljoonaa euroa.
- 43 Komission valitsema menetelmä sen sijaan johti Toshibaan mukaan siihen, ettei sakon laskennassa sovellettu tällaista menetelmää. Koska Toshibaalle osoitettiin osuus TM T&D:n sakon laskentapohjasta, sen sakon laskentapohjaksi muodostui keinotekoinen 10 863 199 euron määrä, joka ei vastaa mitään vuoden 2007 päätöksessä yksilöidyistä sakon laskentapohjaluokista.

- 44 Toshiba mukaan sen ehdottama menetelmä ei ole keinotekoisempi kuin komission soveltama menetelmä. Toshiba sakon määrän laskeminen edellyttää sen itsensä mukaan nimittäin joka tapauksessa erityisiä menettelytapoja. Unionin yleinen tuomioistuin ei sen mukaan selittänyt erityisesti valituksenalaisen tuomion 128 kohdassa, miksi komission menetelmä, jossa TM T&D:n sakon laskentapohja jaettiin kahtia, olisi vähemmän keinotekoinen kuin Toshiba ehdottama menetelmä, jossa olisi jaettu kahtia TM T&D:n liikevaihto.
- 45 Vaikka komissio noudatti unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 121 kohdassa esittämällä tavalla sen 12.7.2011 antamassa tuomiossa Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) esimerkkinä yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisesta vaihtoehdoisesta menetelmästä mainitsemää menetelmää, tästä ei seuraa, että kyseinen menetelmä olisi Toshiba ehdottamaa menetelmää asianmukaisempi tai mainitun periaatteen mukainen. Samoin se, että Toshiba ehdotti aluksi toista, yhteisyrityksen sakon laskentapohjaan perustuvaa laskentamenetelmää, ei tee kyseisestä menetelmästä lainmukaista.
- 46 Komissio väittää, että Toshiba valituksessaan kannattama menetelmä on vielä keinotekoisempi kuin riidanalaisessa päätöksessä valittu menetelmä, koska se edellyttää keinotekoista ratkaisua osoittaa sille liikevaihto vuodelta, jona sillä ei ollut lainkaan liikevaihtoa.
- 47 Joka tapauksessa komissio katsoo, että koska yhteisyritys omistettiin tasaosuuksin Mitsubishin kanssa, millainen tahansa Toshiba kaasueristeisten kytkinlaitteiden alan ”liikevaihto” vuonna 2003 voitiin laskea vain osoittamalla sille 50 prosentin osuus yhteisyrityksen liikevaihdosta eli 176,61 miljoonaa euroa, joka vastaa hieman yli 8 prosentin markkinaosuutta, eikä 35 prosentin osuutta yhteisyrityksen liikevaihdosta eli 123,6 miljoonaa euroa, joka vastaa 5,6 prosentin markkinaosuutta, kuten Toshiba esittää.
- 48 Vaikka unionin tuomioistuin katsoisi, että komissio olisi voinut laskea sakon Toshiba kannattamalla tavalla, tämä ei osoita komission tehneen oikeudellista virhettä.
- 49 Erimielisyys ei nimittäin koske parasta ajateltavissa olevaa menetelmää vaan riidanalaisessa päätöksessä käytetyn menetelmän lainmukaisuutta. Komissio mainitsee tässä yhteydessä, että Toshiba nyttemmin kannattama menetelmä on erilainen kuin sen alun perin esittämä menetelmä, jossa yhteisyrityksen vuoden 2003 liikevaihdon perusteella laskettu sen sakon laskentapohja jaettaisiin Toshiba ja Mitsubishin välillä tasaosuuksin, ja unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antamassa tuomiossa Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) kannattama menetelmä. Niinpä komission mukaan ei voida väittää, että kyseinen menetelmä olisi ainoa, jota voidaan käyttää Toshiba sakon määrittämiseksi siten, että viitteenä käytetään vuoden 2003 liikevaihtoa.
- 50 Komissio päätelee tästä, ettei unionin yleinen tuomioistuin tehnyt oikeudellista virhettä, kun se ei poikennut eri yritysten liikevaihtojen vertailtavuuden periaatteesta, sillä liikevaihtoa saattoi vuonna 2003 saavuttaa ainoastaan yhteisyritys.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

- 51 Unionin yleinen tuomioistuin totesi aivan oikein ennen kaikkea valituksenalaisen tuomion 114–117 ja 123–125 kohdassa esitetystä syistä – perusteenaan muun muassa riidanalaisen päätöksen 62 ja 66 perustelukappale –, että komissio saattoi päätellä siitä, ettei Toshiba ollut kaasueristeisten kytkinlaitteiden myyntiä viitevuonna 2003, ettei olisi asianmukaista laskea kyseisen yrityksen kuvitteellista liikevaihtoa kyseisenä vuonna siten, että TM T&D:n liikevaihto vuonna 2003 jaetaan keinotekoisesti ottamatta huomioon sitä, että kyseinen yhteisyritys toimi viitevuonna markkinoilla omistajistaan erillisenä toimijana.

- 52 Se, ettei Toshibaalla ollut omaa kaasueristeisten kytkinlaitteiden alan liikevaihtoa vuonna 2003, on näet seikka, joka objektiivisesti erottaa sen tilanteen sellaisten muiden yritysten, erityisesti eurooppalaisten yritysten, tilanteista, jotka olivat osallistuneet kartelliin, mistä seuraa, että sille määrättävä sakko oli laskettava TM T&D:n vuonna 2003 saavuttaman liikevaihdon kaltaisen todellisen liikevaihdon perusteella eikä TM T&D:n liikevaihto jakamalla saatavan kuvitteellisen liikevaihdon perusteella.
- 53 Kuten unionin yleinen tuomioistuin esittää valituksenalaisen tuomion 125 kohdassa, Toshibaan kannattamassa lähestymistavassa poikettaisiin tosiasiallisesti komission ilmaisemasta aikomuksesta tukeutua sakkojen määrän määrittämisessä vuoden 2003 liikevaihtoihin.
- 54 Toshibaan ehdottama laskentamenetelmä ei myöskään mahdollista sitä, että Toshibaalle ja Mitsubishille määritetään sellainen sakon laskentapohja, joka kuvastaisi asianmukaisesti niiden painoarvoa ja tarkemmin sanottuna niiden TM T&D:n kautta välittyntä yhdistettyä painoarvoa kilpailusääntöjen rikkomisessa vuonna 2003, koska siinä verrataan Toshibaan kuvitteellista liikevaihtoa eurooppalaisten yritysten todellisiin liikevaihtoihin, kuten komissio esittää olennaisilta osin riidanalaisen päätöksen 66 perustelukappaleessa.
- 55 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 102 kohdassa, on myös kyseenalaista, mahdollistaisiko mainittu vaihtoehtoinen menetelmä TM T&D:n vuoden 2003 liikevaihdon välittömämmän käytön ja antaisiko se täsmällisemmän kuvan Toshibaan markkina-asemasta kyseisenä vuonna, koska se edellyttää kahta lisävaihetta eli Toshibaan vuoden 2003 teoreettisen liikevaihdon laskemista ja siihen perustuvaa Toshibaan saman vuoden teoreettisen markkinaosuuden määrittämistä.
- 56 Se, että Toshibaalle osoitettiin riidanalaisessa päätöksessä sakon laskentapohja, joka ei vastaa millekään vuoden 2007 päätöksessä yksilöidyistä ryhmistä osoitettua sakon laskentapohjaa, on pelkästään seuraus siitä, että Toshibaan sakon laskentapohja laskettiin kyseisessä päätöksessä siten, että siinä käytettiin osuutta TM T&D:n sakon laskentapohjasta. Koska Toshiba ei väitä komission loukanneen yhdenvertaisen kohtelun periaatetta sijoittamalla TM T&D toiseen mainitussa päätöksessä yksilöidyistä ryhmistä, se ei voi väittää, että sille osoitettiin suurempi sakon laskentapohja kuin vastaavankokoisille yrityksille.
- 57 Toinen valitusperuste on edellä esitetyn perusteella hylättävä.

Kolmas valitusperuste, joka koskee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista Toshibaan vastuun määrittämisessä suhteessa kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden eurooppalaisten yritysten vastuuseen

Asianosaisten lausumat

- 58 Toshiba moittii unionin yleistä tuomioistuinta kolmannella valitusperusteellaan oikeudellisesta virheestä, koska tämä totesi valituksenalaisen tuomion 141 ja 142 kohdassa, ettei komissio ollut loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, vaikka se oli hylännyt riidanalaisessa päätöksessä Toshibaan vaatimuksen siitä, että sille määrätään pienempi sakko sillä perusteella, että sen vastuu kilpailusääntöjen rikkomisesta oli pienempi kuin kartelliin osallistuneiden eurooppalaisten yritysten vastuu.
- 59 Toshibaan mukaan oikeuskäytännöstä ilmenee, että kartellin toteamisen ja sen osallistujien yksilöimisen jälkeen komission on sakkojen määräämisen yhteydessä tutkittava kunkin yrityksen osallistumisen suhteellinen painoarvo ja sopeutettava seuraamus kyseessä olevan yrityksen omaan menettelyyn ja sen yhtenä kokonaisuutena pidettävään ja jatkettuun kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistumisen erityispiirteisiin.

- 60 Toshiba mukaan unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 142 kohdassa virheellisesti, että Toshiba ”myötävaikutus kilpailusääntöjen rikkomiseen voidaan rinnastaa eurooppalaisten yritysten myötävaikutukseen, mikä tarkoittaa, ettei komissio loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta” toteamalla kyseisen tuomion 141 kohdassa ilmaistulla tavalla, että yhteistoimintajärjestelyn täytäntöönpano oli ”välttämätöntä” kokonaisuutena tarkasteltavan kilpailusääntöjen rikkomisen tavoitteiden kannalta ja ”ennakkoedellytys” hankkeiden jakamiselle eurooppalaisten tuottajien kesken.
- 61 Nyt käsiteltävässä asiassa on näet Toshiba mukaan ilmeistä, että japanilaiset yritykset eivät aiheuttaneet ETA-alueen markkinoilla samanlaista haittaa kuin eurooppalaiset tuottajat ja niiden myötävaikutus kokonaisuutena tarkasteltavaan kilpailusääntöjen rikkomiseen oli näitä vähäisempää, sillä eurooppalaiset tuottajat menivät vielä pidemmälle jakamalla Eurooppaan sijoittuvat hankkeet aktiivisin kilpailunvastaisin toimin.
- 62 Komissio väittää, ettei kolmatta valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi, koska se menee pidemmälle kuin Toshiba väitteet ensimmäisessä oikeusasteessa.
- 63 Kyseisellä valitusperusteella riitautetaan nimittäin sen mukaan riidanalaisessa päätöksessä vahvistetut vuoden 2007 päätökseen sisältyneet toteamukset Toshiba kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuudesta. Vaikka kyseiset toteamukset riitautettiin valituksenalaiseen tuomioon johtaneessa asiassa unionin yleisessä tuomioistuimessa esitetyn viidennen kanneperusteen yhteydessä, ne eivät komission mukaan kuulu Toshiba väitteisiin, kuten tämä myönsi ensimmäisessä oikeusasteessa antamassaan vastauskirjelmässä. Kyseisessä vastauskirjelmässä Toshiba luopui komission mukaan kilpailusääntöjen rikkomisensa suhteellista vakavuutta koskevaan kysymykseen liittyvistä väitteistään.
- 64 Komissio esittää toissijaisesti, että kolmatta valitusperustetta ei voida ottaa tutkittavaksi, koska siinä kyseenalaistetaan seikka, joka on ratkaistu oikeusvoimaisesti.
- 65 Komission mukaan unionin yleinen tuomioistuin satoi 12.7.2011 antamassaan tuomiossa Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) Toshiba kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuutta koskevan arviointinsa kysymykseen siitä, onko kyseessä yhtenä kokonaisuutena pidettävä ja jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen. Koska kyseinen seikka on saanut oikeusvoiman, sitä ei komission mukaan voida kyseenalaistaa nyt käsiteltävän valituksen yhteydessä.
- 66 Komissio väittää vielä, että vaikka unionin tuomioistuin katsoisi, että kolmas valitusperuste voidaan ottaa tutkittavaksi, se on hylättävä perusteettomana. Se viittaa tässä yhteydessä oikeuskäytännöstä ilmenevään periaatteeseen, jonka mukaan se, ettei yritys ole osallistunut välittömästi kaikkiin kokonaiskartellin muodostaviin osiin, ei vapauta sitä kilpailusääntöjen rikkomista koskevasta vastuusta, jos osoitetaan sen varmuudella tienneen yhtäältä, että kilpailun rajoittaminen, johon se osallistui, kuului kokonaissuunnitelmaan, ja toisaalta, että kyseinen suunnitelma käsitti kaikki kartellin muodostavat osat.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

– Tutkittavaksi ottaminen

- 67 Komission esittämät kaksi oikeudenkäyntiväitettä on hylättävä.
- 68 Ensimmäiseksi on todettava väitteen, joka koskee sitä, ettei kolmannen valitusperusteen kohteena olevaa kysymystä nostettu esiin unionin yleisessä tuomioistuimessa, olevan virheellinen. Toshiba esitti nimittäin viidennen kanneperusteensa yhteydessä, ettei komissio ollut ottanut huomioon sen väitettyä myötävaikutusta kartelliin sakkojen määrittämisen yhteydessä – erityisesti kun se määrittä Toshiba

sakon laskentapohjan –, mikä merkitsee yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista. Lisäksi on mainittava, ettei Toshiba luopunut mainitusta viidennestä kanneperusteesta unionin yleiselle tuomioistuimelle jättämässään vastauskirjelmässä.

- 69 Toiseksi on mainittava komission lainvoimaisuusperiaatetta koskevasta oikeudenkäyntiväitteestä, että se perustuu oletukseen, jonka mukaan Toshiba riitauttaa valituskirjelmässään yhtenä kokonaisuutena pidettävän ja jatkettun kilpailusääntöjen rikkomisen olemassaolon.
- 70 Näin ei kuitenkaan ole, sillä kolmas valitusperuste rajoittuu erilliskysymykseen Toshibaalle määrätyn sakon määrittämisestä, kun otetaan huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen, josta sitä moititaan, vakavuus.
- 71 Unionin yleinen tuomioistuin tutki viimeksi mainitun kysymyksen, joka ei koske yhtenä kokonaisuutena pidettävän ja jatkettun kilpailusääntöjen rikkomisen, josta Toshibaa moititaan, olemassaoloa vaan sakon määrää, kun otetaan huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen, josta sitä moititaan, vakavuus, erityisesti 12.7.2011 antamassaan tuomiossa Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343).
- 72 Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin hylkäsi mainitun tuomion 258–261 kohdassa Toshibaan neljännen kanneperusteiden ensimmäisen osan, jonka yhteydessä tämä oli esittänyt, ettei komissio ollut ottanut huomioon, että sen kartelliin osallistuminen oli vähäisempi kuin se osallistuminen, josta eurooppalaisia tuottajia moitittiin, koska Toshiba oli osallistunut ainoastaan yhteistoimintajärjestelyyn, jossa se sitoutui olemaan tekemättä tarjouksia kaasueristeisiä kytkinlaitteita koskevista hankkeista Euroopassa, kun taas eurooppalaiset tuottajat olivat osallistuneet kyseisten hankkeiden jakamista koskevaan Euroopan kiintiösopimukseen.
- 73 Sitten on mainittava, että unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antamasta tuomiosta Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) valitettiin unionin tuomioistuimeen.
- 74 Sen jälkeen, kun kyseinen valitus hylättiin 19.12.2013 annetulla tuomiolla Siemens ym. v. komissio (C-239/11 P, C-489/11 P ja C-498/11 P, ei julkaistu, EU:C:2013:866), kyseisestä tuomiosta, tarkemmin sanottuna sen tuomiolauselma ja tuomiolauselman tueksi esitetyistä välttämättömistä perusteluista, tuli lopullinen (ks. vastaavasti tuomio 19.2.2009, Gorostiaga Atxalandabaso v. parlamentti, C-308/07 P, EU:C:2009:103, 57 kohta).
- 75 On totta, ettei Toshiba kyseenalaistanut unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antamasta tuomiosta Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) tekemällään valituksella kyseisen tuomion 258–262 kohtaa.
- 76 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 169 artiklan 1 kohdassa määrätään kuitenkin, että valituksessa voidaan vaatia unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun tuomiolauselmaan tai määräysosaan sisältyvän lopputuloksen kumoamista kokonaan tai osittain.
- 77 Tästä seuraa, että Toshiba ei voinut unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antamasta tuomiosta Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) tekemällään valituksella kyseenalaistaa kyseisen tuomion 258–262 kohtaan sisältyviä perusteluja kyseenalaistamatta kyseisen tuomion tuomiolauselmaa siltä osin kuin unionin yleinen tuomioistuin kumosi siinä Toshibaalle määrätyn sakon.
- 78 Toshibaa ei voida moittaa siitä, ettei se kyseenalaistanut mainittuja perusteluja unionin tuomioistuimelle tekemässään valituksessa vaan siitä, että se rajasi valituksen unionin yleisen tuomioistuimen 12.7.2011 antaman tuomion Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) niihin perusteisiin, jotka koskevat kilpailusääntöjen rikkomista, josta sitä moititaan.

- 79 Ketään ei nimittäin voida velvoittaa toimimaan omien etujensa vastaisesti säilyttääkseen menettelylliset oikeutensa, joihin kuuluu oikeus muutoksenhakuun unionin tuomioistuimessa.
- 80 Niinpä unionin yleinen tuomioistuin ei loukannut 12.7.2011 annetun unionin yleisen tuomioistuimen tuomion Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) oikeusvoimaa, kun se tutki valituksenalaisen tuomion 139–141 kohdassa, oliko Toshibaalle määrätyn sakon määrä, kun otetaan huomioon kilpailusääntöjen rikkomisen, josta sitä moititaan, vakavuus suhteessa eurooppalaisten tuottajien syyksi luettuun rikkomiseen, määritetty yhdenvertaisen kohtelun periaatteen mukaisesti.

– *Asiakysymys*

- 81 Unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 141 ja 142 kohdassa oikeudellista virhettä tekemättä, että koska japanilaisten yritysten osallistuminen yhteistoimintajärjestelyyn oli yksi ”ennakkoedellytys” Euroopan kiintiösopimuksen, johon ainoastaan eurooppalaiset yritykset osallistuivat, tehokkaalle täytäntöönpanolle ja koska se, että japanilaiset yritykset noudattivat yhteistoimintajärjestelyssä antamiaan sitoumuksia, edisti ”välttämättömällä tavalla” kilpailusääntöjen rikkomisen onnistumista, Toshibaan myötävaikutus kilpailusääntöjen rikkomiseen voidaan rinnastaa eurooppalaisten yritysten myötävaikutukseen.
- 82 Lisäksi on mainittava, että unionin yleinen tuomioistuin viittasi valituksenalaisen tuomion 141 kohdassa 12.7.2011 antamansa tuomion Toshiba v. komissio (T-113/07, EU:T:2011:343) 261 kohtaan, jossa se myös totesi perustellusti, että koska Toshiba oli yhteistoimintajärjestelyssä sitoutunut olemaan toimimatta ETA-alueen markkinoilla, ei ole tarpeen, että se olisi osallistunut lisäksi Euroopan kiintiösopimukseen, jossa jaettiin kytkinlaitteet ETA-alueen markkinoilla. Sillä, ettei Toshiba osallistunut Euroopan kiintiösopimuksen, ei ollut merkitystä eikä se perustunut sen omaan valintaan.
- 83 Kuten julkisasiamies esittää ratkaisuehdotuksensa 134 kohdassa, unionin yleinen tuomioistuin totesi toisin sanoen perustellusti, että se, ettei Toshiba osallistunut Euroopan kiintiösopimukseen, oli ainoastaan seuraus sen osallistumisesta yhteistoimintajärjestelyyn, eikä osoita, että sen menettely olisi ollut vähemmän vakavaa kuin eurooppalaisten tuottajien menettely.
- 84 Tässä tilanteessa Toshiba ei voi moittia komissiota siitä, ettei tämä myöntänyt sille alennusta sakon määrästä sillä perusteella, ettei se ollut osallistunut Euroopan kiintiösopimukseen.
- 85 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että kolmas valitusperuste on perusteeton ja että se on hylättävä.
- 86 Koska yhtäkään Toshibaan esittämistä valitusperusteista ei hyväksytä, valitus on hylättävä.

Oikeudenkäyntikulut

- 87 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton, unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista. Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan, jota sovelletaan saman työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valitusmenettelyyn, mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.
- 88 Koska komissio on vaatinut Toshibaan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska Toshiba on hävinnyt asian, se velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (seitsemäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Valitus hylätään.**
- 2) **Toshiba Corp. veloitetaan vastaamaan oikeudenkäyntikuluista.**

Allekirjoitukset